

گفت‌وگو با مدیرعامل فرابورس

هووی بورس تهران

وجود بیش از ۳۰۰ هزار شرکت غیربورسی در کشور و نبود زمینه معامله سهام و نقل و انتقال این شرکت‌ها، سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان نهاد نظارتی بازار سرمایه را بر آن داشت، تا پس از اجرای قانون جدید بازار اوراق بهادار، به فکر ایجاد بازاری متشکل اما خارج از بورس بیفتد. بازاری که در ابتدا تابلوی چهارم بورس و بعدها OTC یا همان فرابورس ایران نام گرفت. بازاری که پس از کش‌وقوس‌های فراوان، ششم مهر ماه سال جاری با ورود دو شرکت متعلق به سرمایه‌گذاری «امید» یعنی شرکت‌های «مرجان کار» و «کویرتایر» با حضور وزیر اقتصاد بطور رسمی آغاز به کار کرد. در فرابورس ایران، اوراق مشارکت بانک‌ها نیز قابل معامله است، تا جایی که اوراق مشارکت «بانک اقتصاد نوین» هم در این بازار عرضه شده است. با گشایش رسمی فرابورس ایران، بسیاری از معامله‌گران، از این بازار نوپا به عنوان «هووی» بورس اوراق بهادار یاد می‌کنند، بازاری که به اعتقاد صالح آبادی رئیس سازمان بورس طی ۵ سال آینده، بزرگ‌تر از بورس خواهد شد. مصطفی امیدقائمی مدیرعامل فرابورس ایران در گفت‌وگویی زیر درباره چگونگی تولد فرابورس ایران، نحوه معامله سهام در این بازار و چگونگی ورود شرکت‌ها به این بورس نوپدید را تشریح کرده است.

شرکت فرابورس ایران چگونه راه‌اندازی شد؟

شرکت فرابورس ایران در اجرای ماده ۲۸ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذر ماه ۱۳۸۴) و پس از اخذ مجوز از شورای عالی بورس در آبان سال ۸۷ به ثبت رسید. در فرآیند پذیره‌نویسی این شرکت، حدود سه هزار شخصیت حقوقی و حقیقی شرکت کردند. براساس قانون بازار اوراق بهادار و اساسنامه شرکت، فرابورس ایران متولی راه‌اندازی و اداره بازارهای خارج از بورس به حساب می‌آید.

چطور شد که مسئولان به فکر ایجاد بازار فرابورس افتادند؟

فرابورس بازار اوراق بهاداری رسمی و تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار محسوب می‌شود که به منظور توسعه صدور، مبادله ابزارهای مالی و پوشش خلاءهای ناشی از نداشتن دسترسی بخش عمده‌ای از صاحبان صنایع به بازار سرمایه، تشکیل شده است. محوریت طیف وسیعی از بنگاه‌های اقتصادی از تامین مالی در بازار سرمایه و وابستگی شرکت‌های دولتی یا خصوصی به تامین مالی از طریق سهامداران عمده یا اخذ تسهیلات از شبکه بانکی، منشاء ایجاد این بازار اوراق بهادار جدید به حساب می‌آید.

با توجه به نیازمندی‌های کنونی بازار سرمایه، اهداف و استراتژی فعالیت فرابورس ایران، بگونه‌ای طراحی شده تا بخش عمده‌ای از متقاضیان منابع مالی امکان بهره‌مندی از مزایای آنرا داشته باشند و مهم‌ترین ویژگی آن، سهولت رویه‌ها در مراحل پذیرش و انجام معاملات اوراق بهادار است.

فراپورس ایران با هدف ایجاد بازاری کارآمد، منصفانه و شفاف، تمهیدات و بسترسازی لازم را در زمینه انتشار سریع و عادلانه اطلاعات با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار انجام داده تا صاحبان سرمایه با آگاهی و شناخت بیشتر در خصوص انواع اوراق بهادار، درجات ریسک و سایر شاخصه‌های مهم، به سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار پذیرفته شده در این بازار اقدام کنند. پس بازار فراپورس نقش بسزایی در اعطای ساختارهای جدید به سرمایه‌گذاران در بازار دارد؟

تلاش در مسیر رشد و اعتلای بازار سرمایه، تنوع بخشی به محصولات بازار سرمایه، اعطای فرصت جدید به صاحبان صنایع نوپا و نیازمند به منابع مالی، افزایش مشارکت‌های مردمی و افزایش سهم دارایی‌های مالی در سبد سرمایه‌گذاری‌ها، رسالت ویژه فراپورس محسوب می‌شود.

فراپورس در چه حوزه‌هایی کارایی دارد؟

بر اساس دستورالعمل‌های مصوب، انواع اوراق بهادار در فراپورس قابل پذیرش و مبادله هستند؛ ضمن آنکه مفهوم جدید «عرضه اوراق بهادار» نیز در شرح وظایف این بازار قرار گرفته و افق جدیدی را در حوزه بازار سرمایه ایجاد کرده است؛ و این امکان فراهم شده است تا این بازار در دو حوزه کلی پذیرش و عرضه اوراق بهادار فعالیت کند.

ظاهراً فراپورس دارای چند بازار است، لطفاً در این زمینه توضیحاتی را ارائه کنید؟

دستورالعمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فراپورس ایران، فعالیت آن را در قالب چهار بازار مجزا تبیین کرده است که در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت، انواع اوراق بهادار پذیرفته و در بازار سوم، تنها عرضه اوراق بهادار انجام می‌شود.

تفاوت بازار اول با دیگر بازارها چیست؟

در این بازار اول فراپورس علاوه بر سهام شرکت‌ها، واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری بانام هم پذیرش و معامله می‌شوند.

همچنین نوسان سهام شرکت‌ها و اوراق پذیرفته شده در بازار اول فراپورس ۵ درصد، بدون حجم مبنای پیش بینی شده است. در آن سهام شرکت‌هایی معامله می‌شوند که آخرین سرمایه‌ی ثبت شده آن حداقل ده میلیارد ریال و یکسال از زمان بهره‌برداری آن گذشته و زبان انباشته نداشته باشند.

در این بازار «واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های سرمایه‌گذاری» قابل معامله و «واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های زمین و ساختمان» که نزد سازمان بورس ثبت شده‌اند به شرطی امکان معامله را دارند که حداقل سرمایه صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله ۵۰ میلیارد ریال و حداقل سرمایه صندوق‌های زمین و

مصطفی امید قائمی، مدیر عامل فراپورس

بر اساس لایحه پیشنهادی دو فوریتی توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به مجلس، شرکت‌های پذیرش شده در فراپورس ایران مشمول مزایای مالیاتی قابل توجهی خواهند شد و علاوه بر اینکه بین ۵ تا ۱۰٪ از مالیات بر درآمد این شرکت‌ها مشمول تخفیف می‌شود؛ مالیات نقل و انتقال سهام این شرکت‌ها همانند بورس نیم‌درصد خواهد بود.

به طور مشخص تشریح کنید که نقل و انتقال سهام در فراپورس چگونه انجام می‌شود؟

هم اکنون برای نقل و انتقال سهام شرکت‌های خارج از بورس فرآیند اداری پیچیده‌ای و وقت‌گیری وجود دارد و اجرای کلیه مراحل مستلزم صرف وقت و تشریفات اداری پیچیده است اما با شروع فعالیت فراپورس و پذیرش شرکت‌ها در این بازار نقل و انتقال آنها به سهولت انجام می‌گیرد.

از سویی دیگر با توجه به نظارت و شفافیت سازوکار عرضه و تقاضا قیمت سهام شرکت‌ها در فراپورس مبنی بر شرایط روشنی برای وضعیت مالی شرکت است و در همه معاملات که شرکت یا سهامداران آن انجام می‌دهند، می‌تواند مبنای عمل قرار گیرد. همچنین می‌تواند مبنای وثیقه‌گذاری و اعتباردهی شرکت‌ها باشد.

اطلاع‌رسانی هماهنگ به سرمایه‌گذاران OTC چگونه انجام می‌شود؟

پس از پذیرش سهام شرکت‌ها در فراپورس، سازوکار قانونی و مراجع رسمی برای اعلام اطلاعات شرکت ایجاد می‌شود و در آن ارائه اطلاعات، شفافیت بیشتر عملکرد مدیران شرکت‌ها به همراه خواهد داشت. همچنین با ارائه گزارش‌های مالی دوره‌ای تحت نظر حسابرسان معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، سهامداران و سایر سرمایه‌گذاران به اطلاعات حسابرسی شده دسترسی پیدا می‌کنند.

ظاهراً در بهره‌گیری از امکان وثیقه‌گذاری سهام و اخذ ساده‌تر تسهیلات بانکی، فراپورس دارای مزیت‌هایی است، لطفاً توضیح دهید؟

با توجه به اینکه هم اکنون بانک‌ها فقط سهام شرکت‌های بورسی را به عنوان وثیقه برای ارائه تسهیلات قبول می‌کنند، پس از پذیرش سهام شرکت‌ها در فراپورس، امکان وثیقه‌گذاری سهام و اخذ تسهیلات روی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در این بازار هم امکان پذیر می‌شود. چون با پذیرش سهام شرکت در فراپورس، یک مرجع رسمی بر انجام معاملات شرکت نظارت دارد و قیمت سهام در شرایط عادلانه عرضه و تقاضا تعیین می‌شود، بنابراین سیستم بانکی با شرایط ساده‌تری اقدام به وثیقه گرفتن سهام شرکت می‌کند. زیرا در صورت وثیقه شدن سهام، امکان انجام معامله بر روی آن وجود ندارد و ارزش‌گذاری سهام وثیقه شده از سوی یک مرجع رسمی به نام فراپورس صورت گرفته است.

اوراق مشارکت در کدام یک از این بازارها قابل معامله است؟

انواع اوراق با درآمد تضمین شده از جمله اوراق مشارکت، گواهی سپرده بانکی و... که در زمان پذیرش حداقل سه ماه تا سر رسید آنها باقی مانده باشد، قابل پذیرش در این بازار بوده، به شرطی که بعد از پذیرش، معاملات دست دوم آنها منحصراً از طریق فراپورس انجام شود. امکان صدور اوراق مشارکت شرکتی و اوراق مشارکت قابل تعویض سهام از جمله اوراق بهادار قابل معامله در بازار اوراق مشارکت محسوب می‌شوند که در کنار اوراق مشارکت رهنی، اوراق مشارکت اجاره، صکوک و گواهی سپرده بانکی سرمایه‌گذاری عام و خاص در بازار چهارم، امکان معامله را دارند.

شرکت‌هایی که پا به فراپورس می‌گذارند، از چه مزیت‌هایی برخوردار می‌شوند؟

بر اساس مقررات، کلیه مزایای موجود برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، برای اوراق بهادار و سهام شرکت‌های پذیرفته شده در فراپورس نیز تعریف شده‌اند. در مجموع فراپورس ایران، بازاری منطقی و در عین حال تحت نظارت دقیق سازمان بورس و اوراق بهادار به شمار می‌رود که پذیرش در این بازار به معنای معرفی و شناخت شرکت در سطح ملی بوده و مزایای متعددی برای شرکت پذیرفته شده به ارمغان می‌آورد، از جمله تامین مالی آسان و ارزان و افزایش نقدشوندگی سهام و ده‌ها مزیت دیگر.

بهره‌مندی از معافیت مالیاتی شرکت‌های پذیرفته شده در فراپورس چگونه است؟

مسکن ۲۰۰ میلیارد ریال و با نام باشند. اما در بازار دوم، صرفاً سهام شرکت‌های سهام عام پذیرفته می‌شوند. در این بازار سهام شرکت‌های زیان‌ده، تازه تأسیس، شرکت‌های سهامی خاص که قصد اجرای افزایش سرمایه و تبدیل به سهامی عام را دارند و شرکت‌های کوچک پذیرفته شده مورد مبادله قرار می‌گیرند. در بازار دوم سهام شرکت‌هایی معامله می‌شوند که آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل یک میلیارد ریال و مشمول ماده ۱۴۱ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت نباشد.

بازار محلی با بازار سوم چه کارایی دارد؟

بازار عرضه محلی ایمن، شفاف و سودمند برای انجام معاملات عمده اوراق بهاداری است که امکان یا شرایط پذیرش در فراپورس را ندارد. انجام پذیره‌نویسی انواع اوراق بهادار از جمله شرکت‌های سهامی عام در شرف تأسیس، دیگر ویژگی مهم بازار عرضه به حساب می‌آید. انجام عرضه در این بازار مستلزم گذراندن فرآیند پذیرش نبوده و با انجام تشریفات اداری در فراپورس، امکان‌پذیر است در بازار عرضه فراپورس بلوک‌های سهام شرکت‌های سهامی (عام، خاص، تعاونی و...)، حق تقدم خرید سهام شرکت‌های سهامی عام، سهام ناشی از افزایش سرمایه شرکت‌های سهامی عام، پذیره‌نویسی سهام و اوراق مشارکت، پذیره‌نویسی گواهی سپرده سرمایه‌گذاری بانک‌ها، املاک و مستغلات، امتیاز بهره‌برداری و حق ثبت اختراعات در قالب سهام شرکت‌های سهامی خاص می‌تواند مورد معامله قرار بگیرد.

علی صالح آبادی رئیس سازمان بوری تهران در مراسم راهاندازی فرابورس

مجازی و از دفاتر کارگزاران انجام می‌شود؛ آمار معاملات و سایر اطلاعات از طریق سایت رسمی آن منتشر می‌شود. جلسات رسمی معامله انواع اوراق بهادار در این بازار، به استثنای روزهای تعطیل رسمی، در روزهای شنبه تا چهارشنبه هر هفته از ساعت ۹ تا ۱۲ است.

کارمزد کارگزاران در معاملات فرابورس چقدر است؟

کارمزد معاملات کارگزاران در بازار اول و دوم و کارمزد عرضه در بازار سوم از سوی کارگزاران رقم ۴ در هزار ارزش معاملات از خریدار و ۴ در هزار ارزش فروش معاملات فروشنده، هر کدام تا سقف ۱۰۰ میلیون ریال تعیین شده است.

کارمزد معاملات کارگزاران از معاملات بازار اوراق مشارکت معادل ۳۳ در ۱۰۰ هزار ارزش معاملات از فروشنده و خریدار تا سقف ۱۲/۶ میلیون ریال مصوب شده است.

همچنین خود فرابورس در هر معامله معادل ۰/۰۰۰۵۶٪ ارزش معامله تا سقف ۱۲۰ میلیون ریال از خریدار و معادل ۰/۰۰۰۸۴٪ ارزش معامله تا سقف ۱۸۰ میلیون ریال از فروشنده اخذ می‌کند.

نیم در هزار (۰/۰۵٪ درصد) ارزش معامله که تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال که ۶۰ درصد از سوی فروشنده و ۴۰ درصد از سوی خریدار عنوان کارمزد به سازمان بورس و اوراق بهادار پرداخت می‌شود که این رقم نصف کارمزد نیز سازمان بورس از معاملات بورس اوراق بهادار است.

افزون بر این یک در ۱۰ هزار (۰/۰۱٪ درصد) ارزش معامله تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال که ۶۰ درصد از سوی فروشنده و ۴۰ درصد از سوی خریدار به عنوان کارمزد به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی پرداخت می‌شود.

همچنین ۵ در هزار (۰/۰۵٪ درصد) ارزش معامله که از سوی فروشنده پرداخت خواهد شد و غیر از این مالیات، سرمایه‌گذاران در فرابورس مالیات دیگری پرداخت نمی‌کند.

با تشکر از وقتی که در اختیار بازار بین‌الملل قرار دادید.

من هم از اطلاع رسانی شما ممنونم.

مراجعه می‌کند، به عنوان کارگزار معامله‌کننده (ناظر) وی شناخته شده و کلیه نقل و انتقال سهام وی می‌بایست از طریق آن شرکت کارگزاری ادامه یابد.

تغییر کارگزار ناظر مستلزم گذراندن تشریفات اداری است.

آیا معاملات اینترنتی سهام در فرابورس امکان‌پذیر است؟

کارگزاران فرابورس بسترسازی لازم به منظور انجام معاملات اینترنتی را دارند و سرمایه‌گذاران علاوه بر مراجعه حضوری و تکمیل فرم سفارش خرید یا فروش، می‌توانند با مراجعه به وب سایت آنها سفارش‌های خود را از این طریق برای کارگزار ارسال کنند.

آیا معاملات فرابورس مثل بورس مرحله پیش‌گشایش را هم طی می‌کند؟

مراحل انجام معاملات در بازار اول و دوم و بازار اوراق مشارکت بدین ترتیب است که ابتدا به مدت ۳۰ دقیقه قبل از شروع معاملات، پیش‌گشایش انجام می‌شود، در این مرحله امکان ورود، تغییر یا حذف سفارش از سوی کارگزاران وجود دارد بدون آنکه معامله‌ای صورت گیرد.

بلافاصله پس از مرحله پیش‌گشایش، با اجرای سفارش‌های موجود در سامانه معاملات و براساس سازوکار حراج ناپیوسته مرحله گشایش آغاز و پس از آن معاملات براساس سازوکار حراج پیوسته تا پایان معاملات انجام می‌شود.

تسویه و پایاپای معاملات از سوی شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ۳ روز کاری بعد از انجام معامله (T+۳) صورت می‌گیرد. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی در کنار انتقال الکترونیک اوراق بهادار، اقدام به چسپ گواهی سپرده‌گذاری، معادل سهام خریداری شده برای خریدار و مانده سهام (در صورت وجود) برای فروشنده می‌کند که سرمایه‌گذاران می‌توانند این گواهی‌ها را از طریق کارگزار معامله‌کننده آن دریافت کنند.

چرا فرابورس تالاری در اختیار ندارد؟

فرابورس بر خلاف بورس اوراق بهادار و کالا، فضای فیزیکی تحت عنوان تالار معاملات ندارد و معاملات آن به صورت

و فرآیند عرضه عمومی سهام انجام می‌پذیرد.

فرآیند عرضه اوراق بهادار چگونه است؟

۱- متقاضی عرضه فرم درخواست عرضه را به شرکت فرابورس ارسال می‌کند.

۲- پس از انجام بررسی‌های اولیه، متقاضی باید پرسشنامه عرضه را با هماهنگی کارگزار عضو فرابورس تکمیل و ارسال کند.

۳- پس از تصویب در کمیته عرضه فرابورس، تاریخ مورد نظر تعیین و عرضه انجام می‌شود.

سهامداران چگونه می‌توانند در فرابورس به خرید و فروش سهام بپردازند، آیا کارگزاری‌هایی در این زمینه وجود دارند؟

سرمایه‌گذاران اعم از حقیقی یا حقوقی برای انجام معاملات سهام یا سایر اوراق بهادار پذیرفته شده در فرابورس باید از طریق یکی از کارگزاران فرابورس اقدام کنند.

شرکت‌های کارگزاری فرابورس مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار را داشته و عضو کانون کارگزاران هستند؛ بنابراین سرمایه‌گذاران می‌توانند از بین آنها یکی را -که همگی حکم واحد داشته- و با توجه به معیارهایی چون توانایی انجام به موقع سفارشات و به بهترین قیمت در کنار خدمات جنبی چون آموزش و تحلیل، انتخاب و درخواست‌های خود را برای انجام معاملات به آنها ارائه کنند. کارگزاران به عنوان حلقه واسطه بین خریدار و فروشنده عمل می‌کنند و تمام خرید و فروش‌های سهام و اوراق بهادار در فرابورس از سوی آنها انجام می‌شود و ملزم به انجام وظایف خود در چارچوب قوانین و مقررات هستند.

آیا معامله در فرابورس نیاز به کد معاملاتی هم دارد؟

برای انجام معامله در فرابورس همچون سایر بازارها نیاز به مدارک شناسایی است، پس سرمایه‌گذار اعم از خریدار یا فروشنده باید نسبت به اخذ کد سهامداری اقدام کند. کد معاملاتی، شناسه‌ای به منظور تعریف اسامی اشخاص در سامانه معاملاتی فرابورس محسوب می‌شود.

سرمایه‌گذاران در اولین مراجعه به شرکت کارگزاری مدارک شناسایی معتبر شامل شناسنامه و کارت ملی را به کارگزار ارائه کند تا کارگزار نسبت به دریافت کد سهامداری اقدام کند. سرمایه‌گذارانی که پیش از این در بورس اوراق بهادار به داد و ستد اوراق بهادار داشتند دارای کد سهامداری هستند، نیازی به اخذ کد معاملاتی جدید ندارند.

سرمایه‌گذاران نسبت به این مساله آگاهی داشته باشند که بر اساس مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار، نخستین شرکت کارگزاری که شخص برای اخذ کد معاملاتی یا خرید اوراق بهادار

اگر موافق باشید برگردیم به بحث صدور اوراق مشارکت و گواهی سپرده، عرضه این اوراق در فرابورس چه مزیتی دارد؟

در حال حاضر پذیره‌نویسی اوراق مشارکت و گواهی سپرده در شبکه بانکی، هزینه‌های زیادی را برای «ناشر» در بر دارد، چراکه بخش قابل توجهی از منابع حاصله باید نزد بانک برای بازخرید اوراق سپرده‌گذاری شود و خریداران نیز از بازار دست دوم این اوراق بی بهره هستند.

فرابورس تمهیدات لازم برای پذیره‌نویسی و انتشار اوراق مشارکت و ابزارهای مالی خاص برای تامین مالی پروژه‌های موردنظر در فرابورس اندیشیده است. از این رو انتشار اوراق مشارکت و گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص در فرابورس و انجام معامله دست دوم این اوراق در فرابورس، هزینه تامین مالی ناشر را به شدت کاهش می‌دهد و سرمایه‌گذاران را از یک بازار نقد پذیر و قابل اتکا برخوردار می‌کند.

یکی از مشکلات بورس، شرایط سخت خروج از این بازار است، آیا در فرابورس هم شرکتی که وارد می‌شود، برای خروج از این بازار دردسرهای خاص خود را باید طی کند؟

در صورتی که به هر دلیل سهامداران عمده شرکتی تصمیم بگیرند، شرکت خود را از فرابورس خارج کنند. در دستورالعمل پذیرش، سازوکاری برای این منظور در نظر گرفته شده است که با گذراندن فرآیند مشخصی، امکان خروج از این بازار و حتی تبدیل شرکت به شرکت سهامی خاص به سادگی امکان‌پذیر خواهد بود.

فرآیند پذیرش سهام شرکت‌های سهامی عام در فرابورس را شرح دهید؟

اول متقاضی باید فرم درخواست پذیرش خود را به فرابورس ارسال کند. پس از انجام بررسی‌های مقدماتی از سوی فرابورس، متقاضی فرم پرسشنامه پذیرش را به همراه مدارک مورد نیاز، از طریق مشاور پذیرش به فرابورس ارائه می‌کند.

سپس درخواست پذیرش سهام شرکت‌ها باید در یکی از بازارهای اول یا دوم به فرابورس ارائه شود.

با تکمیل مدارک متقاضی، مدارک ارسالی و مستندات تهیه شده از سوی فرابورس، به هیات پذیرش ارسال می‌شود و هیات پذیرش ظرف ۴۵ روز، نظر کتبی خود مبنی بر پذیرش یا رد پذیرش سهام شرکت را از طریق فرابورس به ناشر یا مشاور پذیرش اعلام می‌کند.

در آخر هم در صورت قبول پذیرش سهام شرکت از سوی هیات پذیرش، متقاضی پذیرش امیدنامه پذیرش و عرضه سهام را با همکاری مشاور پذیرش تکمیل و به فرابورس ارسال می‌کند.

پس از دریافت امیدنامه، سهام شرکت در فهرست نرخ‌های فرابورس درج